

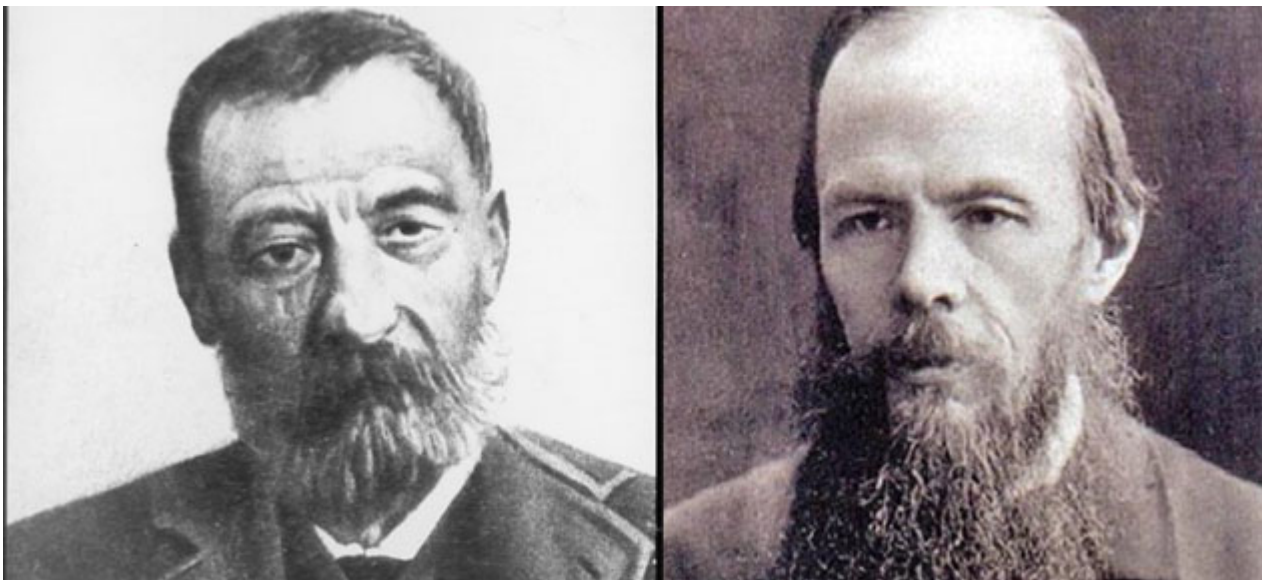
Τα όνειρα στα έργα Παπαδιαμάντη και Ντοστογιέφσκι

[/ Πεμπτούσια](#)

Η παρούσα ανακοίνωση παρουσιάζει μια ακόμα προσπάθεια αντιπαραβολής του «Εγκλήματος και Τιμωρίας» του Ντοστογιέφσκι και της «Φόνισσας» του Παπαδιαμάντη. Σκοπεύουμε να αποδείξουμε ότι παρ' όλες τις επιφανειακές συμπτώσεις υπάρχει μια ουσιώδης διαφορά στην κοσμοθεωρία και αφηγηματικές στρατηγικές των δύο συγγραφέων.

Το μυθιστόρημα του Ντοστογιέφσκι «Έγκλημα και τιμωρία» έγινε σημείο αναφοράς για την ανάπτυξη της κοινωνικής θεωρίας και της φιλοσοφικής σκέψης εν μέρει χάρη στην επιρροή του μεγάλου Ρώσου στοχαστή Μιχαήλ Μαχτίν. Το μυθιστόρημα για τον Μπαχτίν νοείται ως αλληλεπίδραση των ισάξιων φωνών ενώ η ηθική αντιμετωπίζεται ως ένα είδος πρωταρχικού ενδιαφέροντος για το έτερο. Τον όρο πολυφωνία ο Μπαχτίν δανείζεται από την θεωρία της μουσικής, η οποία τον ενδιέφερε από πολύ πρώιμη εποχή.

Η αντιπαραβολή του «Εγκλήματος και Τιμωρίας» και της «Φόνισσας» από καιρό απασχολεί τους ερευνητές. Είναι ολοφάνερο ότι μιά τέτοια αντιπαραβολή μας βοηθάει να προχωρήσουμε στην αποκωδικοποίηση και των δύο έργων και σαν

αποτέλεσμα να κατανοήσουμε καλύτερα τα πολιτισμικά συμφραζόμενα.

Η σύγκριση των δύο συγγραφέων στηρίζεται σε πολλά κοινά στοιχεία - στην παρούσα ανακοίνωση γίνεται μια προσπάθεια να ξανακοιτάξουμε από λίγο διαφορετική γωνιά μερικά από αυτά τα σημεία μεταξύ των οποίων βρίσκονται

- οι βιογραφικές συμπτώσεις και παραλληλισμοί
- η τάση αισθητικοποίησης της κοινωνίας και κοινωνικοποίησης της αισθητικής
- οι παρόμοιες τακτικές στην αντιμετώπιση της γλώσσας και μερικά άλλα.

Στην ανακοίνωση εστιάζομαστε στο θέμα των ονείρων το οποίο έχει μεγάλη σημασία στα δύο μυθιστορήματα. Η ονειρική εμπειρία είναι άκρως σημαντική και ερμηνεύεται συνήθως σαν ταξίδι της ψυχής στον άλλο - (τον κάτω ή τον πάνω) κόσμο.

Εκτός από το περιεχόμενο των ονείρων φαίνεται πολύ σημαντική και η κατάσταση του κοιμώμενου: η αϋπνία οδήγησε τη Φραγκογιαννού, την πρωταγωνίστρια της «Φόνισσας», σε παραφροσύνη, ο Ρασκόλνικοβ στο «Έγκλημα και τιμωρία», αντίθετα, κοιμάται υπερβολικά πολύ μετά τη δολοφονία ενώ μερικά σημαντικά πρόσωπα (όπως ο Σβιντριγκάιλοβ π. χ.) εμφανίζονται τη πρώτη φορά σαν από μια ονειρική διάσταση. Τα όνειρα βλέπουν κυρίως οι πρωταγωνιστές. Και στα δύο μυθιστορήματα τα όνειρα αποτελούν μια επίδειξη τύψεων των πρωταγωνιστών.

Ο καθένας βλέπει ένα καθοριστικό του όνειρο: στο «Έγκλημα και τιμωρία» τέτοιο όνειρο είναι η εφιάλτη του Ρασκόλνικοβ για τη γριά τοκογλύφο που γελάει. Μετά το όνειρο αυτό ο Ρασκόλνικοβ τελικά συνειδητοποιεί ότι η ιδέα του ναυάγησε. Στη «Φόνισσα» τέτοιο όνειρο είναι το τελευταίο όνειρο της Φραγκογιαννού, μετά το οποίο η γριά λέει ότι καλύτερα είναι να πεθάνει παρά να βλέπει τέτοια όνειρα και σε λίγο αυτοκτονεί.

Οι δύο συγγραφείς περιγράφουν τα όνειρα των πρωταγωνιστών τους σε πολλές λεπτομέρειες και αυτό δημιουργεί μια ιδιόρρυθμη αισθητική της εφιάλτης . Η βασική διάφορα στην ερμηνεία των ονείρων έχει ως εξής: στη «Φόνισσα» όλα τα όνειρα είναι συνδεδεμένα με τη πρωταγωνίστρια, στο «Έγκλημα και τιμωρία» όμως παράλληλα με τα όνειρα του Ρασκόλνικοβ περιγράφονται και τα όνειρα του Σβιντριγκάιλοβ, που έχουν τη δική τους πλοκή.

(Το κείμενο αποτελεί περίληψη εκτενέστερης εισήγησης στο Ε΄Συνέδριο Ευρωπαϊκής Εταιρείας Νεοελληνικών Σπουδών των Fatima Eloeva, Arina Reznikova .)